Turkish Studies
Volume 13/4, Winter 2018, p. 387-402
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12883
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: Ocak 2018 **Accepted/Kabul:** Mart 2018
Referees/Hakemler: Doç. Dr. Muammer SARIKAYA – Yrd. Doç. Dr. Murat ÖZCAN – Yrd. Doç. Dr. Senem SOYER

This article was checked by iThenticate.

ŞİİRLE YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA ÖĞRETİMİ

Gürkan DAĞBAŞI[*]

ÖZET

Kişilerin değişen istek ve ihtiyaçlarına göre yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri de değişmektedir. Bu istek ve ihtiyaçlardaki yenilenmeye bağlı olarak yazınsal metin türleri de yabancı dile temel kaynak olmaları bakımından öne çıkmaktadır. Yazınsal metinlerin, gerek ana dil gerekse yabancı dil öğretiminde önemli bir yeri vardır. Öğrenilen yabancı dilin kültürünün edinilmesinde, dersin aktif ve eğlenceli bir ortamda öğrenci merkezli işlenmesinde, öğrencilerin dil seviyelerinin geliştirilmesinde, kültürler arası etkileşimin oluşmasında, sınıfta iletişim ortamının oluşmasında yazının önemli katkıları olduğu âşikardır. Seçilecek yazınsal metinler, öğrenmenin sağlanmasında bir araç olacağı için mümkün oldukça günümüze ait yapıtlar olmalıdır.

Yazınsal metinler içinde en eski türlerden biri olan şiir kendine has dil kurgusu, sanatsal kullanımları, kısa ve öz anlatımları, estetik olarak etkileme gücüyle öne çıkan bir türdür. Şiire ait bu özelliklerin yabancı dil derslerine aktarılması dil öğretime katkılar sağlayacaktır. Ayrıca şiirin kendine has özellikleri sayesinde daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesi de olasıdır. Öğrencilerin metinsel ve dilbilgisel olarak seviyesine uygun seçilmiş, dersle ilişiği iyi kurgulanmış ve planlanmış, öğrencilerin ilgisini çekebilecek şiirler yabancı dil öğretiminde gerek öğrenilenleri pekiştirmeye gerekse yeni öğrenmeler sağlamaya yardımcı olacaktır. Bunlara ilaveten, öğrencide eleştirel bakış açısının oluşturulmasında, yaratıcı yazma becerisinin gelişmesinde, okuma duyarlılığının artmasında da şiir faydalı olacaktır. Bu çalışmada, yabancı dil olarak Arapça öğretiminde şiirin nasıl kullanılabileceğine dair etkinlikler ders planları üzerinden örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil öğretimi, Arapça, Şiir, Yazın.

[*] Yrd. Doç. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, El-mek: gdagbasi@karatekin.edu.tr

ARABIC TEACHING AS A FOREIGN LANGUAGE THROUGH POETRY

ABSTRACT

The methods and techniques of foreign language instruction have been transforming according to the changing needs and demands of individuals. Based on the renewal of these needs and requirements, literary text genres come to the forefront as they are the primary sources of a foreign language. Literary texts have an important place in terms of the instruction of both the mother language and foreign language. It is obvious that literature has important contributions in terms of acquiring the culture of the foreign language which is learned, delivering the lecture in an active, fun and student-oriented way, improving students' language levels, providing an intercultural interaction and a communication environment in class. As the selected literary texts will be means to provide learning, they should be pieces which belong to the present day.

Poetry is a genre which comes to the forefront with its unique linguistic composition, artistic use, brief expressions, and the power of impression aesthetically. Transferring these features of poetry to the foreign language courses will contribute to language instruction. In addition, by means of the unique features the poetry; it is possible to realize more permanent learnings. Poems that are selected appropriately to the literary and grammatical level of students, structured and planned in line with the course and which can draw the attention of the students will help to consolidate what is learned and to provide new learnings. Moreover, poetry will be beneficial in terms of enabling students to create a critical perspective, improving creative writing skills and increasing reading awareness. In this study, the activities on using poetry in teaching Arabic as a foreign language have been exemplified through lesson plans.

STRUCTURED ABSTRACT

Today, new approaches that put students in the center, involve the student in the process have been replacing the classical methods and techniques of instruction. In this context, literature has an important place in terms of both mother language and foreign language instruction. Using literary texts in foreign language education has been discussed for many years, however, in the 90s the discussion has come to an end and it has been agreed that literary texts are essential components for teaching a language, introducing a new culture and showing different thinking and lifestyles.

It is a fact that benefitting from literary texts contributes to students' personality development. Talking about the text and expressing himself/herself will boost student's motivation and in this case, the confidence of the student will increase. Through literary texts, not only students' linguistic skills will improve; but they also find a chance to learn about the culture of the language and in this was intercultural communication, which is one of the main requirements of language learning, is also actualized. Expecting students, who are in the class that

literary texts are used, to perform above their levels is one of the main mistakes in foreign language instruction. Because literary texts are originally written for mother language readers. The readers who read in mother language can interpret the given message easily if they focus on the text. However, an individual who learns a foreign language may have a slow reading pace and may feel the need to look up in the dictionary for the word that he/she does not know or cannot understand. This situation is completely normal. Modern foreign language courses should be delivered in a student-centred wat and it is obvious that literary texts are serving for this purpose. The student should elude from his/her passive identity and should participate to activities that he/she has the initiative. These activities should be at the level to enable the student to use the existing potential.

Poetry, which is the oldest form of literature, has a unique place among other literary genres through its specific language and power of impressing the reader aesthetically. The reasons why poetry is a well-loved genre can be stated as alliterations, rhymes, expression of the writer on his/her world of emotions and thought, images and designs, the unique language of poetry, intense expression with fewer words, its structure and form and affecting people. Writers, poets and thinkers have been presented various explanations and definitions on the question of what is poetry, which has a history dating back to past and has a significance in the culture of each nation.

We can find hundreds, maybe thousands of definitions based on different featured in poetry. However with the purpose of defining by gathering the main features of poetry, we can say that: “Poetry is a rhetoric which is unique in terms of content, core, converting to expression and presentation; based on impressing and affecting and has a creative characteristic”.

Poetry has been used as a method and course subject in Western education programs in recent years. Through this education which has, arguably, become mainstream in the 2000s; rooted changes have been emerging in the traditional approach to poetry and its classical use in schools. One of the most important factors in the proliferation of these changes in the power of analogies in poetry. Analogies play the role of a bridge in terms of overcoming intercultural differences in class environment. Students state that when they compare use of poetry with the lecture and the lecture book; they state that they consider use of poetry as a method that is pleasing, inspiring and relieve the lecture from being monotonic; learning grammar and vocabulary is more beneficial and better by learning through poetry and they learn by having fun.

The first thing that a teacher who will instruct through poetry is to prepare students for this genre. First of all, the teacher should be informed about what students know or do not know about components such as rhythm, style, structure. One of the reasons of selecting poetry as a prioritized literary genre is that this genre is brief. This briefness help students to keep their perception more open and active. However, it should not be forgotten that despite the fact that poetry is brief, students may abstain from it as it is an enciphered type of literature. The teacher should not overlook this situation.

Some benefits of foreign language instruction through poetry can be listed as:

1- Students may develop a desire to write a poem and in this way, they become an active user of the language

2- Students' pronunciation improves.

3- It contributes to listening and understanding skills of students.

4- Students improve their vocabulary.

5- It enables students to see the short and brief expression of the language.

6- It contributes to grammar instruction.

7- Improve writing skills of students.

Benefiting from the power of literary texts in terms of teaching Arabic, which has a rich history of literature, will contribute to the effective and fast instruction of the language undoubtedly. A course, which is planned with literary texts according to the purpose instead of classic methods and techniques will help to the instruction of the language which has very different letters, voices and word order in comparison to the Turkish language. At this point, the choice of the text is very important as not every poem is appropriate for the level of students; selecting mellifluous, lucid, modern poems will be an appropriate choice. The chosen poem should not include dialects, old sayings and unused words.

The methods and techniques of foreign language instruction have been changing according to the needs and demands of individuals. Due to the renewal in these needs and demands, literary text genres come to the forefront as they are the primary sources of a language. Literary texts have an important role in terms of both mother language and foreign language instruction. Using literary texts in foreign language instruction has been discusses for many years; however, as it is one of the most important components in terms of learning the culture of the language, these discussions have come to an end and the idea, that the use of poems in foreign language instruction will be very beneficial, has been accepted.

Poetry, which is one of the oldest genres among the literary texts is a genre that shines out with its unique linguistic composition, short and brief expressions, and power of aesthetically affect. Poems that are chosen according to the literary and grammatical level of students, structured and planned in harmony with the course and which can attract the attention of the students will help to consolidate what is learned and to provide new learnings. In addition, poetry will play an important role in terms of enabling students to create a critical perspective, improving creative writing skills and increasing reading awareness.

One of the reasons to choosing poetry as a prioritized literary genre is that it is a brief genre. This briefness enables students to keep their perception more open and active. The first duty of the teacher is to prepare students for this process. The teacher should obtain information whether students have a knowledge on components such as rhythm, style and structure in poetry.

Benefiting from the power of literary texts in the context of teaching Arabic, which has a rich history of literature, will contribute to the effective and fast instruction of the language without any doubt. A course, which is formed through literary texts according to the purpose instead of classic methods and techniques will support the instruction of the language which has very different letters, voices and word order than the Turkish language. In addition, the activities for pre- poetry reading, during and after, that included in the section of example courses of this article can be diversified according to the creativity of the teacher. In order to perform this, the background knowledge of the teacher should be sufficient.

Keywords: Foreign language teaching, Arabic, Poetry, Literature.

1. Giriş

Günümüzde klasik öğretim yöntem ve tekniklerinin yerini, öğrenciyi merkeze alan, onu sürece dahil eden yeni yaklaşımlar almaktadır. Bu bağlamda gerek ana dil gerekse yabancı dil öğretiminde yazının önemli bir yeri vardır. Akkaya (2010:54) yazınsal metinlerin yabancı dil eğitiminde kullanıp kullanılamayacağının uzun yıllar boyunca tartışıldığını ancak 90'lı yıllarda bu tartışmaya nokta konulduğunu; yazın metinlerinin dili öğretmede, yeni kültürü tanıtmada, farklı yaşam ve düşünce tarzlarını göstermede vazgeçilmez bir öğe olduğunu bunlardan dolayı da günümüzde yabancı dil öğretiminde kullanılan iletişimsel yöntem ve kültürel yaklaşımın yazınsal metinlere yer verme eğiliminde olduğunu aktarmaktadır. Soyer ise (2016:304), kişilerin değişen ihtiyaçlarına göre, yabancı dil öğretim yöntemlerin de sürekli yenilendiğini, bu yenilenmeye bağlı olarak da edebiyat ürünlerinin, yabancı dile temel kaynak olması bakımından büyük önem taşıdığını dile getirmektedir.

Öğrencilerin dil düzeylerinin geliştirilmesi, dili öğretilen ülkelerin kültürel varlıkları ve toplumsal yaşantıları hakkında bilgi aktarması, edebiyatın eğitici yönünün ortaya konup bundan yararlanılması için edebi metinlerden faydalanabilir. Seçilecek edebi metinler amaç değil araç olduklarından ötürü özellikle 20. yüzyıldan sonraki döneme ait olanlardan seçilmelidir. Derste klasik parçalara ağırlık verilmesi durumunda, öğrenciler derse etki katılım sağlamayabilir ve ders monoton bir havaya girer (Çakır, 1990:596-599). Polat ise (2012: 186), okuyucunun yazınsal metinlerde her zaman dış gerçeklerle örtüşen bir dünyadan ziyade farklı kurmacalarla karşılaştığını, bu karşılaşma sonucunda da gerçeğin tek boyutlu olmadığını idrak ettiğini, evrene daha geniş baktığını belirtmektedir. Okur, karşılaştığı her metinle yeni yaşantılar ve deneyimler kazanır. Yazının, insan gelişimine katkısı da budur. Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler de aynı işlevi yerine getirmektedir. Ancak burada, okurun metinleri alımlama sürecinin anadilindekinden çok farklı koşullarda gerçekleştiği noktası unutulmama, bildirişim kopukluğuna ve anlama engellerinin ortaya çıkmasına izin verilmemelidir.

Kutad (1996:40-41), yabancı dil dersinde yazınsal metinlerin kullanılmasının yararlarını şöyle sıralamaktadır:

1- Öğrencinin, öğrendiği dilin kullanıldığı ülkelerin yazınını ve kültürünü tanımasına olanak sağlar.
2- Öğrenci kendi kültürü ile yabancı kültür arasında benzer ve farklı yönlerin farkına varır. Yabancı olana karşı hoşgörü ile yaklaşmayı öğrenir.
3- Öğrencide eleştirel bakış açısı gelişir, yorumlama ve farklı fikirler geliştirme yeteneği artar.
4- Öğrenci derste pasif olmaktan sıyrılıp aktifleşir.

5- Öğrenci üstünde çalıştığı yazınsal metinle ilgili düşüncelerini dile getirirken, metinde yer alan kelimeleri, dil yapılarını kullanır ve böylece kelime dağarcığını geliştirir.
6- Öğrencinin okuma duyarlılığı ve bilinci gelişir.
7- Öğrenci etkin bir okuyucu kimliğine kavuşur.

Yabancı dil derslerinde yazınsal metinlerden faydalanmanın öğrencinin kişilik gelişimine katkı sağladığı da kuşkusuz bir gerçektir. Metinle ilgili bir şeyler söyleyebilmek, kendini ortaya koymak öğrencinin motivasyonunu artıracak ve bu durumda öğrencinin kendine olan güvenini artıracaktır (Erişek, Yücel, 2002:72) Ünal, yazınsalmetinlerle öğrencilerin yalnızca dil becerilerini geliştirmediklerini aynı zamanda öğrendiği dilin kültürünü de tanıma ve öğrenme fırsatı bulduklarını, bu sayede dil öğreniminin başlıca koşullarından biri olan kültürler arası iletişimin ders ortamında soyut olarak hayata geçirildiğini vurgulamaktadır. Yazınsal metinlerin kullanıldığı sınıflarda bulunan öğrencilerden, seviyelerinin üstünde bir performans beklemek yabancı dil öğretiminde en büyük yanlışlardan biridir. Çünkü yazınsal metinler, özde ana dil okuyucusu yazılmıştır. Ana dil okuyucuları metne odaklandıkları takdirde verilen iletiyi sorunsuzca anlamlandırırlar. Ancak yabancı dil öğrenen birisinin okuma hızı yavaş olabilir, anlamadığı ya da bilmediği kelimeler için sözlüğe bakma ihtiyacı hissedebilir. Bu durum da son derece normaldir. Öğrenci derste pasif kimliğinden sıyrılmalı, derste inisiyatifin kendi elinde olduğu aktivitelere katılmalıdır. Bu aktiviteler öğrencinin var olan potansiyelini devreye sokmasını sağlayacak düzeyde olmalıdır (2005: 204-208).

2. Şiirin Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı

Edebiyatın en eski türü olan şiirin, kendine has diliyle, okuyucuyu estetik etkileme gücüyle diğer yazınsal türler arasında apayrı bir yeri olduğunu belirten Toklu (2003:9), şiirin çok sevilen bir tür olma sebeplerini ses yinelemeleri, uyaklar, şairin duygu ve düşünce dünyasını aktarması, imgeler ve tasarımlar, şiirin kendine has dilini, az sözcükle yoğun anlatım, yapısını, biçimi, insanları etkileyip duygulandırması olarak sıralamaktadır. Geçmişi çok eskilere uzanan, her ulusun kültürü içinde çok önemli bir konuma sahip olan şiirin ne olduğuna dair, çağlar boyunca edebiyatçılar, şairler, düşünürler çeşitli açıklamalar ve tanımlamalar yapmışladır. Şiirin değişik yönlerine dayanarak ortaya konan yüzlerce belki de binlerce tanımlama bulabiliriz. Ancak şiirin başlıca özelliklerini bir araya getirerek belirleme amacıyla şunu söyleyebiliriz: *"Şiir gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratıcı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür*" (Aksan, 2013, 13:14).

Dilidüzgün, şiirin zor bir tür olduğu düşüncesiyle yabancı dil öğretiminde kullanımının ihmal edildiğini belirtmektedir (2015:251). Komşu'ya göre (2017:5) şiir bir yöntem ve bir ders konusu olarak son yıllarda Batı'daki eğitim programlarında kullanılmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren yaygınlaştığı ileri sürülebilecek bu eğilim sayesinde, şiire karşı geleneksel yaklaşımda ve şiirin okullardaki klasik kullanımında köklü değişimler doğmaktadır. Bu yöndeki değişimlerin yaygınlaşmasında en önemli unsurlardan biri şiirdeki benzetmelerin gücüdür. Benzetmeler, sınıf ortamındaki kültürel farklılıkların aşılmasında bir köprü görevi görmektedir. Kırkgöz, öğrencilerin ders kitabıyla yaptıkları dersle karşılaştırdıklarında şiir kullanımını hoşa giden, esin veren ve dersi tekdüzelikten kurtaran bir yöntem olarak gördüklerini; kelimeleri ve dilbilgisini şiir yoluyla öğrenmenin daha faydalı ve iyi olduğunu, eğlenirken öğrendikleri ifade ettiklerini belirtmektedir (Aktaran: Saka, 2014:29).

Yabancı dil öğretiminde kullanılması öncelenen metin türleri arasında şiir türünün seçilme nedenlerinden biri bu türün kısa olmasıdır. Bu kısalık, öğrencilerin algılarını daha açık ve aktif tutmalarına yardımcı olmaktadır. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki şiir her ne kadar kısa olsa da, genel olarak şifrelenmiş bir yazın olduğundan, bazı öğrenciler için ilk etapta çekinebilirler. Çünkü şiirin anlamsal şifrelerinin çözülmesi, her şeyden önce iyi bir okuyucu olmayı gerektirir. Bülbül (2017:5-8), yazınsal metin türlerinin yabancı dil öğrenme etkinliklerinde kayda değer rolü olduğunu,

bu türlerden biri olan şiirin de özel dil kurgusu, anlatım imkanları, sanatsal dil kullanımları, soyut dünyanın ifade biçimleri gibi en üst düzeyden yazınsallık özelliklerini barındırmasından ötürü yabancı dil öğrenme sürecine olumlu katkılar sağladığını belirtmektedir. Göçer (2014:350), dil berecilerinin geliştirilmesinde farklı türlerde yazınsal metinlerin kullanıldığını, bu türlerden biri olan şiir aracılığıyla öğrencilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin gelişmesinin sağlandığını belirtmektedir. Ceylan da (2008:120), özetleme, çeviri, şiiri şarkıya dönüştürme, karşılaştırma, anlam çıkarma, sözcükleri değişik anlamlarda kullanma, kendi şiirini yazma, şiiri parçalara bölme, şiiri anlama çalışmaları gibi aktivitelerin yabancı dil sınıflarında şiir vasıtasıyla gerçekleştirilebileceğini vurgular. Şimşek (2017:378), dinleme ve anlama alanı ile ilgili kazanımların gerçekleştirilmesinde şiirin ihmal edilmemesi gerektiğini belirtirken; Orhan ve Ceylan, şiirin yaratıcı yazmada kullanılabileceğinin örneklerini sunmaktadır (2017:293-294).

Yabancı dil öğretim süreçlerinde derslerin biçimlenişinin, öğrenci katılımıyla daha etkin ve istek uyarıcı olarak gerçekleşeceğini belirten Bülbül (2017:9-10), öğrenciyi şiirle yüzleştirirken oyunsu ortamları seçmenin daha verimli ve işlevsel olacağını vurguladıktan sonra öğrenme süreçleri ile yaratıcı işlevleri şöyle sıralamıştır: Sözcük arama bilgisi, ahenk bulma eğilimi, tını taklidi ve entonasyon etkisini ayırt etme, eş anlamlıları arama, şiir kıtasında sözcük tanımlama, yeniden metin/şiir oluşturma, zihinsel tasarımlar yaratma, düş gücünü geliştirici zihin alıştırmaları yapma, estetik haz edinme.

Şiirle öğretim yapacak bir öğretmenin ilk yapması gereken şey, öğrencilerini bu türe hazırlamaktır. Öğretmen, öncelikle öğrencilerinin şiirde ritim, biçim, yapı gibi unsurlar hakkında neler bilip bilmediğini hakkında fikir sahibi olmalıdır (Mittal, 2014:21). Ayrıca:

1- Öğrencilerin yabancı dil öğrendiği unutulmamalı, seçilen metin dilbilgisel ve sözcüksel olarak öğrencilerin yabancı dil seviyesine uygun olmalıdır.
2- Derse dair planlama iyi yapılmalı, seçilen şiir konuya ve kazanımlara uygun olmalıdır.
3- Şiir, sadece vakit geçirmek için değil; öğrenilenleri pekiştirmek ya da yeni öğrenmeler sağlama hedefini taşımalıdır.
4- Seçilen şiirlerin ne derece ön bilgi gerektirdiği iyi değerlendirilmelidir.

Medni (2010:98), "Arapça öğretimimde edebi materyallerin kullanımı" başlıklı çalışmasında, öğrencilerinin dil becerilerine uygun yazın temelli materyaller hazırlayıp sınıf ortamında bunları kullanmış ve verimli sonuçlar elde etmiştir. Ayrıca yazınsal metinlerin kullanımının kalıcı öğrenme sağladığını tespit etmiştir.

Şiirle yabancı dil öğretiminin bazı faydalarını şöyle sıralamak mümkündür:

1- Öğrencide şiir yazma hevesi oluşabilir, bu şekilde de öğrenci dilin aktif kullanıcısı olur.
2- Öğrencinin telaffuzu gelişir.
3- Öğrencilerin dinleme ve anlama becerilerine katkı sağlar.
4- Öğrencilerin kelime dağarcığını geliştirir.
5- Öğrencilerin dilin kısa ve öz anlatımlarını görmelerini sağlar.
6- Dilbilgisi öğretimine katkı sağlar.
7- Öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerini geliştirir.

Zengin bir yazınsal geçmişe sahip Arapçanın da öğretilmesinde edebi metinlerin gücünden faydalanmak şüphesiz ki bu dilin etkili ve hızlı öğretilmesine katkı sağlayacaktır. Klasik yöntem ve tekniklerin yerine yazınsal metinlerle amaca uygun şekilde planlanmış bir ders, Türkçeden çok farklı harflere, değişik seslere, farklı sözdizimine sahip Arapçanın öğretilmesine destek olacaktır. Bu noktada metin seçimi çok önemlidir çünkü her şiir öğrenci seviyesine uygun olmayabilir; akıcı, kolay anlaşılır, modern şiirler seçilmesi yerinde bir tercih olacaktır. Seçilen şiirler lehçe, eski deyimler, kullanılmayan kelimeler içermemelidir.

3. Örnek Ders Uygulamaları

3.1. Örnek Ders 1

Seviye : İlkokul 5

Konu : Aile Bireyleri

Süre : 1 ders saati

Amaçlar : Aile bireyleri isimlerini öğretmek/pekiştirmek,
Eğlenceli bir ortamda kalıcı öğrenmeyi sağlamak,
Şiirde geçen kelimelerin doğru telaffuz edilmesini sağlamak,
Şiire dair farkındalık yaratmak.

Okuma Öncesi Etkinlikleri:

1- Öğretmen tahtaya anne, baba, erkek ve kız kardeş, nine ve dededen oluşan bir soy ağacı çizer.

2- Daha sonra bu bireyleri tanıtır.

3- Öğrencilere üzerinde aile bireyi fotoğrafı ve Arapça yazılı karşılıkları (içi boş) kâğıtlar dağıtılır. Öğrencilerden yazının içini boyamaları istenir.

Okuma Sırası Etkinlikleri:

1- Öğretmen hazırladığı şiiri tahtaya yazar veya yansıtır.

أنا في بيتي
أحب أسرتي
جدي وجدتي
في غرفة الجلوس
أنا في بيتي
أحب أسرتي
أمي وأبي
في حديقة البيت
أنا في بيتي
أحب أسرتي
أختي وأخي
وأنا في المطبخ

2- Öğretmen şiiri baştan sona okur.

3- İkinci okuma yapılır. Bu okumada öğretmen satır satır okur ve öğrencilerden tekrar etmeleri istenir.

4- Son okuma ise bireysel yapılır.

Okuma esnasında, öğrencilerin kelimeleri doğru telaffuzla ve istenilen hızda okuyup okumadığına dikkat edilmelidir.

Okuma Sonrası Etkinlikleri:

1- Öğrencilerden şiirde geçen aile bireylerinin isimlerini metin üzerinde işaretlemeleri istenir.

2- Öğrencilerden şiirde geçen aile bireyleri isimlerini şiirdeki sırasına göre listelemeleri istenir.

جدي- وجدتي - أمي- أبي- أختي –أخي

3- Öğrencilerden şiirde kafiyeye sahip kelimelerin bulunması istenir.

بيتي

أسرتي

جدتي

الجلوس

4- Öğrencilerden şiire başlık bulmaları istenir.

5- Öğretmen, şiirde geçen bazı kelimeleri siler ve öğrencilerden bu kelimeleri ezbere söylemelerini ya da yazmalarını ister. Aynı işlem bu bir seferde satır düzeyinde yapılır.

6- Öğrencilere aile bireyleri resimleri ve karşılıkları olan kâğıtlar verilip bunları eşleştirmeleri istenir.

7- Ödev olarak da öğrencilerden soy ağacı hazırlamaları ve sınıfta arkadaşlarına ailelerini tanıtmaları istenir.

3.2. Örnek Ders 2

Seviye : Lise 3-4

Konu : Zamanlar, zıt anlamlı kelimeler, bazı yapılar.

Süre : 1 ders saati

Amaçlar : Zamanları pekiştirmek,
Karşıtsal kelime öğretimi,
Bazı dilbilgisel kalıpların pekiştirilmesi,
Şiir okuma zevkini, yaratıcı yazma becerisini geliştirme.

Okuma Öncesi Etkinlikleri:

1- Öğretmen sınıfa girince öğrencilere aşağıdaki sorulara benzer sorular sorar.

هل جئتَ إلى المدرسة مبكراً أم متأخراً ؟

هل تفضل الشعر أم الرواية؟

2- Öğretmen, tahtaya şiirden seçilmiş bazı imgeler yansıtır ve bu imgelerin neleri çağrıştırdığını öğrencilere sorar.

3- Öğretmen tahtaya " لستُ أدري" yazar ve bu kelimeler üzerinden hareketle sınıfta beyin fırtınası yaptırılır.

Okuma Sırası Etkinlikleri

1- Şiir öğrencilere dağıtılır. Şiir sessiz şekilde okunduktan sonra şiirin ana konusunun ne olduğu tartışılır.

الطلاسم

جئتُ لا أعلم من أين ولكني أتيتُ
ولقد أبصرت قُدّامي طريقا فمشيتُ
وسأبقى ماشيا إن شئت هذا أم أبيتُ
كيف جئت؟ كيف أبصرت طريقي؟
لستُ أدري!
أجديد أم قديم أنا في هذا الوجودْ
هل أنا حرٌ طليقٌ أم أسيرٌ في قيودْ
هل أنا قائدُ نفسي في حياتي أم مقود
أتمنّى أنني أدري ولكن
لست أدري!
وطريقي ما طريقي أطويلٌ أم قصير
وهل أنا أصعد أم أهبط فيه أم أغور
أأنا السائر في الدرب أم الدرب يسير
أم كلانا واقفٌ والدهر يجري
لستُ أدري!
أتراني قبلما أصبحتُ إنسانًا سويًا
أتراني كنت محواً أم تراني كنت شيئًا
ألهذا اللغز حل أم سيبقى أبديًا
لست أدري، ولماذا لست أدري؟
لست أدري!
قد سألت البحر يومًا هل أنا يا بحر مِنكا؟
هل صحيح مارواه بعضهم عنِّي وعنكا؟
أم ترى مازعموا زورًا وبهتانًا وإفكا؟

ضحِكَتْ أمواجُه مني وقالت:
لست أدري!

(ed-Dehhan, 191-192)

Yukarıda verilen ve İliyyâ Ebû Mâdî'ye ait olan şiir aslında daha uzundur, ders saati gözetilerek, şairin, Sami ed-Dehhan tarafından derlenen divânından kısaltılarak alıntılanmıştır.

2- Öğretmen şiiri sesli bir biçimde okur ya da dinletir.

3- Öğrencilerden bilinmeyen kelimeleri bağlam üzerinden tahmin etmeleri istenir, gerekli durumlarda öğretmen açıklama yapar.

4- İstekli öğrenciler başta olmak üzere şiir yüksek sesle sınıfta okunur.

Sessiz okumada amaç şiirdeki anlamı, duyguyu yükünü alımlamakken; yüksek sesli okumada amaç öğrencilerin şiire kendi duygularını katabilmelerine imkan sağlamaktır.

Okuma Sonrası Etkinlikleri:

1- Öğrencilerden şiirde geçen zaman ifadelerini bulup gruplandırmaları istenir. Örneğin;

Geçmiş zaman fiilleri:جئت- أتيت- أبصرت

Geniş/Şimdiki zaman fiilleri:أعلم – أدري – أصعد

Gelecek zaman fiilleri : سأبقى – سيبقى

2- Öğrencilerden şiirde geçen eş ve zıt anlamlı kelimeleri bulmaları istenir. Örneğin:

أتيت = جئت　　قديم × جديد

درب = طريق　　حر × أسير

3- Şiirde geçen dilbilgisel yapılara dikkat çekilip öğrencilerden paralel cümleler kurmaları veya verilen cümleleri tamamlamaları istenir.

أ.....أم.....
إنْ.....أم.....
هل .....قريب أم بعيد؟
أتمنى أنني.....

4- Öğrencilerden şiirdeki kafiyeli kelimeleri bulmaları istenir. Örneğin:

وجودْ
قيودْ
مقودْ

5- Öğrencilerden şairin duygularına dair çıkarımlarda bulunmaları istenir.

6- Öğrencilerden yaratıcı bir tutumla bir kıta da olsa benzer bir şiir oluşturmaları istenir.

3.3. Örnek Ders 3

Seviye : Üniversite 1-2 (Hazırlık sınıfı okumuş)

Süre : 2 ders saati

Amaçlar : Şiire dair temel kavramların edinimini sağlamak,
Dilbilgisel yapıların şiir dilinde kısa ve öz kullanımları kavratmak,
Yaratıcı yazma becerilerini geliştirmek.

Okuma Öncesi Etkinlikleri:

1- Öğrencilere "مدينة القدس - تاريخ- مسيح" gibi kelimeler verilir ve bunlardan hareketle düşüncelerini söylemeleri istenir.

2- Daha sonra öğretmen tarafından öğrencilere aşağıdaki sorulara benzer sorular yöneltilir:

أين تقع القدس ؟
ما أهميتها عند المسلمين؟

3- Öğrencilere, "Kudüs, İncil, Kur'an-ı Kerim, güvercin, zeytin dalı" gibi görseller gösterilip bunların çağrıştırdıkları ile ilgili tartışmaları istenir.

Okuma Sırası Etkinlikleri:

1- Şiir öğrencilere dağıtılır ve onlardan sessiz okuma yapmaları istenir.

القدس

بكيت.. حتى انتهت الدموع
صليت.. حتى ذابت الشموع
ركعت.. حتى ملّني الركوع
سألت عن محمد، فيكِ وعن يسوع
يا قُدسُ، يا مدينة تفوح أنبياء
يا أقصر الدروبِ بين الأرضِ والسماء

يا قدسُ، يا منارةَ الشرائع
يا طفلةً جميلةً محروقةَ الأصابع
حزينةٌ عيناكِ، يا مدينةَ البتول
يا واحةً ظليلةً مرَّ بها الرسول
حزينةٌ حجارةُ الشوارع
حزينةٌ مآذنُ الجوامع
يا قُدس، يا جميلةً تلتفُّ بالسواد
من يقرعُ الأجراسَ في كنيسةِ القيامة؟
صبيحةَ الآحاد

من يحملُ الألعابَ للأولاد؟
في ليلةِ الميلاد

يا قدسُ، يا مدينةَ الأحزان
يا دمعةً كبيرةً تجولُ في الأجفان
من يوقفُ العدوان؟
عليكِ، يا لؤلؤةَ الأديان
من يغسل الدماءَ عن حجارةِ الجدران؟
من ينقذُ الإنجيل؟
من ينقذُ القرآن؟
من ينقذُ المسيحَ ممن قتلوا المسيح؟
من ينقذُ الإنسان؟

يا قدسُ.. يا مدينتي
يا قدسُ.. يا حبيبتي
غداً.. غداً.. سيزهر الليمون
وتفرحُ السنابلُ الخضراءُ والزيتون
..وتضحكُ العيون
..وترجعُ الحمائمُ المهاجرة
إلى السقوفِ الطاهرة
ويرجعُ الأطفالُ يلعبون
ويلتقي الآباءُ والبنون
على رباك الزاهرة
يا بلدي
يا بلد السلام والزيتون
(Kabbânî, 1971: 770).

2- Öğrencilerden, daha önce üzerinde tartıştıkları kelimeleri ve görselleri şiirde bularak, bu kelimeleri bağlam içinde yorumlamaları istenir.

3- Şiirde ritme, kafiyeye, ses ve kelime yinelemelerine dikkat çekilir. Örneğin:

من ينقذُ الإنجيل؟	بكيتُ	الدموعُ
من ينقذُ القرآن؟	صليتُ	الشموعُ
من ينقذُ المسيحَ ؟	سألتُ	الركوعُ
من ينقذُ الإنسان؟		
ركعتُ		

4- Öğrencilerden şiirde yer alan özel isimleri ve yer isimlerini belirleyip nereye gönderme yapıldığını belirlemeleri istenir.

5- Şiir, detaylı bir şekilde yüzey yapından derin yapıya doğru anlamlandırılır.

Okuma Sonrası Etkinlikleri:

1- Öğrencilerden, şiirin kendilerinde uyandırdığı duyguları söylemeleri istenir.

2- Öğrencilerden, şiirin ilk kıtasını düz yazıya dönüştürmeleri istenir.

3- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptan şiire eklemeler veya eksiltmeler yaparak benzer bir şiir yazmaları istenir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kişilerin değişen istek ve ihtiyaçlarına göre yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri de değişmektedir. Bu istek ve ihtiyaçlardaki yenilenmeye bağlı olarak yazınsal metin türleri de yabancı dile temel kaynak olmaları bakımından öne çıkmaktadır. Yazınsal metinlerin, gerek ana dil gerekse yabancı dil öğretiminde önemli bir yeri vardır. Yazınsal metinlerin yabancı dil eğitiminde kullanıp kullanılamayacağının uzun yıllar boyunca tartışılmış; öğrenilen dilin kültürünü tanımada en önemli öğelerden biri olması hasebiyle bu tartışmalara son verilip, yabancı dil öğretiminde kullanılmasının çok faydalı olacağı fikri iyice zihinlerde yerleşmiştir.

Yazınsal metinler içinde en eski türlerden biri olan şiir kendine has dil kurgusu, sanatsal kullanımları, kısa ve öz anlatımları, estetik olarak etkileme gücüyle öne çıkan bir türdür. Öğrencilerin metinsel ve dilbilgisel olarak seviyesine uygun seçilmiş, dersle ilişiği iyi kurgulanmış ve planlanmış, öğrencilerin ilgisini çekebilecek şiirler yabancı dil öğretiminde gerek öğrenilenleri pekiştirmeye gerekse yeni öğrenmeler sağlamaya yardımcı olacaktır. Bunlara ilaveten, öğrencide eleştirel bakış açısının oluşturulmasında, yaratıcı yazma becerisinin gelişmesinde, okuma duyarlılığının artmasında da şiir faydalı olacaktır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılması öncelenen metin türleri arasında şiir türünün seçilme nedenlerinden biri bu türün kısa olmasıdır. Bu kısalık, öğrencilerin algılarını daha açık ve aktif tutmalarına yardımcı olmaktadır. Şiirle öğretim yapacak bir öğretmenin ilk yapması gereken şey, öğrencilerini bu türe hazırlamaktır. Öğretmen, öncelikle öğrencilerinin şiirde ritim, biçim, yapı gibi unsurlar hakkında neler bilip bilmediğini hakkında fikir sahibi olmalıdır.

Zengin bir yazınsal geçmişe sahip Arapçanın da öğretilmesinde yazınsal metinlerin gücünden faydalanmak şüphesiz ki bu dilin etkili ve hızlı öğretilmesine katkı sağlayacaktır. Klasik yöntem ve tekniklerin yerine yazınsal metinlerle amaca uygun şekilde planlanmış bir ders Türkçeden çok farklı harflere, değişik seslere, farklı sözdizimine sahip olan Arapçanın öğretilmesine destek olacaktır. Ayrıca, bu makalede örnek dersler bölümünde yer alan şiir okuma öncesi, esnasında ve sonundaki etkinlikler öğretmenin yaratıcılığına göre çeşitlendirilebilir. Bunu yapabilmek içinde öğretmenin yazınsal ardalan bilgisi yeterli olmalıdır.

KAYNAKÇA

Akkaya, N. & Özdemir, S. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hikâyelerinden Yararlanma. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, İzmir.

Aksan, D. (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Bülbül, B. (2017). Şiir Türünün Yabancı Dil Derslerinde Kullanımı. *Dil Dergisi*, 168/2, 5-18.

Ceylan, H. (2008). Yabancı Dil Olarak İngilizcenin Öğretiminde Şiirin kullanımı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(1),116-121.

Coşkun Ögeyik, M. (2007). *Yabancı Dil Öğretiminde Şiir*. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Çakır, M. (1990). Yabancı Dil Öğretiminde Edebiyatın Yeri: Metin Okuma ve İnceleme Dersi İçin Öneriler. *Kurgu Dergisi* (8), 595-601.

Dehhan, S. Dîvânu İliyyâ Ebû Mâdî, Dâru'-l Avde, Beyrut.

Dilidüzgün, Ş. (2015). Teaching Turkish as aForeign Language Through Poetry: From Words to Worlds. *Bilig*, 75, 249-274.

Erişek, Ö. & Yücel, F. (2002). Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri. *Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 63-75.

Göçer, A. (2014). Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 341-369.

Kabbânî, N. (1971). *el-A'mâlu'ş-şi'riyye el-kâmile*. Beyrut.

Kırkgöz, Y. (2008) Using Poetry as a Model for Creating English Poems, *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4 (2), 94-106.

Kudat, C. (1996). Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Kullanımı. *Ankara Tömer Dil Dergisi,* 43, 32-42.

Komşu, U. C. (2017). Yetişkin Eğitiminde Bir Öğretim Aracı Olarak Şiirin Rolü:Literatür Taraması Örneği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1, 1-20.

Medni, B. (2010). *Arapça Öğretiminde Edebi Materyallerin Kullanımı.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Mittal, R. (2014). Teaching English Through Poetry: A Powerful Medium for Learning Second Language. *Journal of Humanities and Social Sciences,* 5(19), 21-23.

Orhan, A. & Ceylan, Y. (2017). Poetry Writing With The Creative Writing Method Available in The "Netzwerk B1.1" Course Book In Teaching German As a Foreign Language. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12/34, p. 285-296, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12604, Ankara-Turkey.

Polat, T. (2012). Yazınsal Metinler ve Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi,* 181-190.

Saka, F. Ö. (2014). Şiirle Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi. *Dil Dergisi,* 164, 26-38.

Soyer, S. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Edebiyatın Yeri ve Dil Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Ekev Akademi Dergisi*, 76, 303-313.

Şimşek, Ş. (2017). Konuşma ve Yazma Etkinliklerinde Şiir Metinlerinin Kullanımı. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12/34, p. 371-380, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12578, Ankara-Turkey.

Toklu, O. (2003). *Şiir Dili ve Çevirisi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Ünal, Ç. D. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Edebi Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 203-212.